

**PROBLEMELE DEZVOLTĂRII PROCESELOR INOVATOARE
ÎN ECONOMIA REPUBLICII MOLDOVA**

Andrei BALÎNSCHI, dr., conf. univ.,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The problems of scientific definition of the term "innovation" are considered; the importance of innovations for the development of the economy is determined, especially for the agricultural sector of the economy of the Republic of Moldova. The prospects for the development of innovative processes in the country's economy in the modern period are determined.*

Keywords: *innovation, innovation activities, endogenous dynamics, innovative product, ecological equilibrium, integration, innovative potențial.*

În ultimii ani în publicațiile științifice și în viața cotidiană termenul „inovare” se folosește tot mai frecvent, fiind uneori interpretat de către diferiți autori insuficient de obiectiv și adecvat. Termenul „inovație” tradus din limba engleză (engl. – *innovation*) înseamnă implementarea a ceva nou. Dacă subînțelegem termenul de inovare într-un context mai detaliat, inovarea înseamnă implementarea unor elemente noi, care contribuie la creșterea calitativă a eficienței proceselor productive, tehnologice, organizaționale și altor procese în producția de bunuri, lucrări sau servicii solicitate de piață.

Dacă examinăm conceptul de „inovare” în aspect istoric, pentru prima dată el se menționează în cercetările științifice din secolul al XIX-lea. Însuși termenul „inovare” provine de la cuvântul latin „novatio”, care înseamnă „înnoire” (sau „schimbare”). Prefixul „in” în fața cuvântului „novatio” se traduce din limba latină ca „în direcția”, iar literalmente „innovatio” poate fi tradus ca „în direcția schimbărilor”.

Cu toate acestea, termenul „inovare” a căpătat o nouă viață la începutul secolului XX în cartea economistului austriac renumit Joseph Alois Schumpeter „The Theory of Economic Development” („Teoria dezvoltării economice”), publicată pentru prima dată în limba germană în 1911 („Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung”). Mai târziu, această carte a fost retipărită de mai multe ori și tradusă în alte limbi. De remarcat faptul că această lucrare științifică a apărut pentru prima dată în universitatea din Cernăuți, unde Joseph Alois Schumpeter și-a început cariera didactică ca profesor între anii 1909-1911. La acea vreme, teritoriul regiunii Cernăuți (Bucovina de Nord) făcea parte din Imperiul Austro-Ungar și predarea disciplinelor la Universitatea din Cernăuți se desfășura în limba germană.

Rezultatele cercetărilor profesorului Joseph Alois Schumpeter joacă un rol important în sfera științelor economice moderne, iar însăși cartea „Teoria dezvoltării economice” face parte din cele mai renumite lucrări din domeniul economiei. De remarcat faptul că profesorul Joseph Alois Schumpeter cercetează în lucrarea sa analiza „combinațiilor inovatoare”, precum și modificările în dezvoltarea sistemelor economice. Anume el primul a introdus acest termen în economie, susținând, în special, că „nucleul dezvoltării economice moderne este inovația și cea activitate economică, care descompune structurile vechi și mobilizează resursele disponibile pentru a le reexamina, într-un mod mai productiv”.

Guvernatorul Băncii Naționale a Austriei, doctorul, profesorul Evald Novotnii în prefața la prima ediție a cărții „Teoria dezvoltării economice” din 2011 a lui Joseph Alois Schumpeter în limba ucraineană notează că „spre deosebire de tradițiile clasice din economia secolului XX și de ideile de bază ale profesorilor săi, care reprezentau școala austriacă de economie politică, autorul „Teoriei dezvoltării economice” face o încercare de a înțelege și de a analiza mecanismele economiei de piață capitaliste nu ca o problemă de echilibru, dar ca un proces al dinamicii endogene. Această dinamică endogenă corespunde logic așa-numitei distrugerii creative – concept deja cunoscut în prezent, care definește gândirea antreprenorială și spiritul antreprenorial.

Antreprenorul este mereu în căutarea unui mod nou de utilizare a resurselor pentru căpătarea profitului, deoarece tehnologiile noi îi oferă doar un monopol temporar... Potrivit lui Joseph Alois Schumpeter, antreprenorul-inovator este singurul obiect care poate crea un adevărat profit inepuizabil. Deoarece profitul antreprenorului-inovator este singura posibilitate de a rămâne în business pentru o perioadă de timp durabilă, anume acest profit este pentru el unicul motor al dinamicii economiei

și procesului de „distrugere creatoare”. Posibilitatea implementării inovațiilor tehnologice și utilizarea lor constituie, din acest punct de vedere, problema-cheie decisivă a politicii economice” [6, p. 4].

În esența sa, inovarea este rezultatul final al activității intelectuale umane, imaginației creatoare a omului, deci este un astfel de proces creativ, care duce la descoperiri, invenții și raționalizări ale sistemelor și abordărilor existente. Un exemplu de inovație poate fi lansarea pe piața a unor astfel de produse, bunuri, lucrări și servicii, care posedă proprietăți noi de consum sau caracteristici de calitate și care, în plus, posedă indici superiori de eficiență.

Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că nu orice inovație poate fi tratată ca una adevărată, ci numai acea care sporește substanțial eficiența sistemului existent. Contrar opiniilor persistente, inovațiile, de exemplu, diferă mult de invenții.

În interpretarea modernă, care extinde semnificativ definiția acestui concept, inovația este rezultatul investițiilor în soluționarea intelectuală a unor anumite probleme și obținerea pe parcursul rezolvării lor a unor cunoștințe sau idei noi, care anterior încă n-au mai fost folosite pentru dezvoltarea celor mai diverse sfere ale vieții. Poate fi vorba despre produse și tehnologii noi sau îmbunătățite; noi forme de organizare a societății, inclusiv, cum ar fi, de exemplu, educația, managementul, organizarea muncii, deservirea, știința, informarea etc. Afară de aceasta, inovarea include procesul ulterior de implementare a produselor inovative (soluțiilor), cu posibilitatea câpătării unei valori suplimentare, care asigură, în primul rând, profituri și avantaje semnificative, cum ar fi poziția avansată de lider, prioritatea exclusivă, îmbunătățirea radicală, excelența a calității, creativitate, și, în cele din urmă, progres general în dezvoltare.

Astfel, inovarea este un proces de natură destul de diversă și de termen lung în timp, și anume: investirea mijloacelor – elaborarea ideilor – implementarea în practică – câpătarea îmbunătățirii calitative.

Reieșind din faptul că obiectivul inovației este sporirea eficacității și calității vieții, satisfacerea necesităților clienților întreprinderilor, conceptul de inovare poate fi identificat cu conceptul activității de antreprenariat – tendința spre noi oportunități de îmbunătățire a funcționării întreprinderii (activității comerciale, guvernamentale, de caritate, morale, etice etc.).

În condițiile economice actuale această afirmație este valabilă mai ales pentru un șir de sectoare ale economiei Republicii Moldova și, în special, pentru sectorul agricol. Nu vom justifica valoarea și importanța sectorului agricol în economia țării în ansamblu, însă vom afirma că inovarea în sectorul agricol al economiei, în special în gospodăriile de fermieri, și în primul rând la întreprinderile mici și mijlocii, este o prioritate actuală și o oportunitate a acestei ramuri din multe puncte de vedere – antreprenorial, de cercetare, de integrare europeană etc.

Recent, în complexul agroindustrial al țării noastre au fost implementate destul de multe exemple și modele de soluții inovatoare. Cu toate acestea, abordarea dezvoltării și implementării lor nu are o natură cuprinzătoare sau programatică, inovațiile nu sunt soluții sistemice, implementarea lor este distribuită neuniform pe întreg teritoriul țării, astfel încât rezultatele implementării lor nu au un impact semnificativ asupra indicatorilor de performanță generali ai sectorului agricol al Republicii Moldova.

Trebuie remarcat faptul că în procesul de integrare a Republicii Moldova în Comunitatea Europeană au crescut radical cerințele față de metodele de producție și calitatea produselor agricole.

Pentru a face față acestor provocări agriculturii autohtone trebuie să implementeze în gospodăriile lor soluții inovatoare pentru a fi mai competitivi atât pe piețele locale, cât și pe cele regionale și internaționale. Iar aceasta, la rândul său, este imposibil fără utilizarea inovațiilor științifice pe parcursul întregului lanț de organizare a producerii agricole – de la producător până la consumator. O cerință obligatorie a realității curente a devenit achiziționarea de noi tehnologii și sisteme de producție, de depozitare, prelucrare și comercializare a produselor agricole cu consum redus de energie și impact negativ minim asupra mediului și sănătății umane.

Inovațiile moderne în sectorul agricol nu se limitează la procese pur tehnologice. Acestea includ un șir de activități variate în agricultură. Inovațiile pătrund tot mai frecvent în astfel de domenii cum ar fi logistica, marketingul, managementul etc.

Inovațiile în sectorul agricol joacă un rol deosebit în Republica Moldova, deoarece la moment potențialul acestui sector nu este folosit la maximum.

Inovațiile elaborate în parteneriat cu savanții și cercetătorii din universitățile și instituțiile de cercetări științifice din Republica Moldova, implementate de către gospodăriile de fermieri mici și

mijlocii, întreprinderile pentru achiziționarea și prelucrarea producției agricole vor permite la nivel local trecerea la o agricultură durabilă și păstrarea echilibrului ecologic.

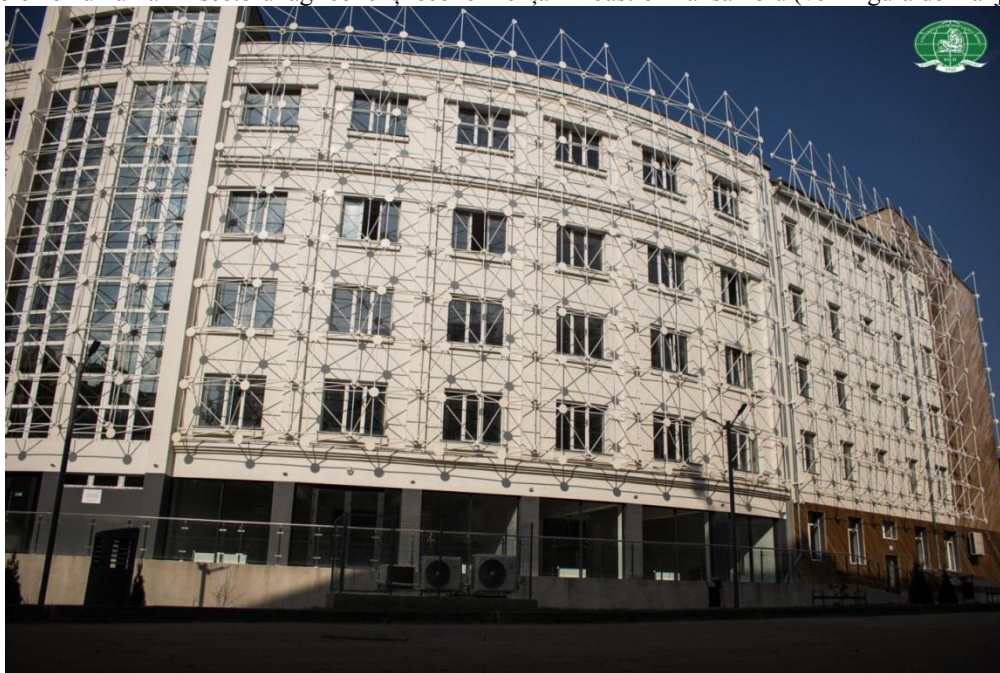
Cu toate acestea, trebuie de recunoscut faptul că sistemul actual de învățământ universitar nu dispune de infrastructura organizațională și tehnică adecvată pentru a promova ideile științifice la un nivel de siguranță de consum acceptabil.

Prin urmare, majoritatea inovațiilor se află la etapa de modele preliminare și are loc doar testarea probabilității acceptării lor la nivelul producției industriale. Această problemă poate fi rezolvată nu numai prin crearea de noi structuri de cercetare și productive, dar, de asemenea, și prin stabilirea de contacte strânse între instituțiile de învățământ superior de profil existente în țara noastră și în Uniunea Europeană, pe de o parte, și gospodăriile de fermieri performante, pe de altă parte.

Este cunoscut faptul că sistemul de promovare a inovațiilor este de neconceput fără elementele de bază ale triadei „educație – știință – producție”. Măsurile întreprinse astăzi în Republica Moldova pentru implicarea instituțiilor de cercetare și gospodăriilor de fermieri în procesele inovative în agricultură nu sunt suficiente. Anume din această cauză experiența partenerilor externi, atât a savanților, cât și a gospodăriilor de fermieri avansate, pot fi foarte utile pentru a rezolva în mod eficient problemele sectorului agricol din Republica Moldova.

După cum notează Levitskaya, A.P. în articolul său „Sistemul național de inovare al Republicii Moldova: caracteristici și direcții de dezvoltare”: „Din cauza fondurilor limitate pentru implementarea măsurilor de dezvoltare inovatoare în Republica Moldova, este necesar să se concentreze resursele pe ceea ce vă permite să utilizați „mecanismul de autodezvoltare”, care este, în primul rând, formarea de o infrastructură regională de inovare cu implicarea resurselor private de afaceri, menținând în același timp un echilibru între interesele publice și private. Este necesară îndreptarea politicii tehnologice în direcția depășirii constrângerilor de resurse ale regiunilor țării” [3].

Crearea Centrului de inovare și transfer tehnologic din Regiunea de Dezvoltare Nord în baza Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți este anume acea mișcare în direcția pentru rezolvarea acestor probleme nu numai în sectorul agricol ci și economiei țării noastre în ansamblu (vezi figura de mai jos).

Figura 1. Centrul de inovare și transfer tehnologic din Regiunea de Dezvoltare Nord
[Sursa: 7]

Dar pentru aprofundarea în continuare a proceselor de inovare în sectorul agricol al Republicii Moldova și dezvoltarea agriculturii bazate pe cunoștințe, utilizarea experienței pozitive a partenerilor europeni nu este suficientă. Sunt necesare măsuri drastice în formatul strategiei științifice și tehnice

guvernamentale: formarea unei economii inovatoare, susținerea businessului mic (îndeosebi celui inovator), consolidarea cuprinzătoare a capacităților științifice și tehnologice, îmbunătățirea formării cadrelor și o serie de alte măsuri în această direcție.

Suntem încrezători că realizarea programelor inovatoare va permite agricultorilor moldoveni să faciliteze accesul la inovații și va contribui la îmbunătățirea competitivității produselor lor, și va servi, de asemenea, cauza integrării practice a sectorului agricol al Republicii Moldova în spațiul economic al Uniunii Europene.

Bibliografie:

1. Lege Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova: nr. 259-XV din 15.07.2004. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.125-129/663 din 30.07.2004. [online]. [citat 25.08.2022]. Disponibil: <https://fdocumente.com/document/republicii-moldova-codul-cu-privire-la-stiinta-si-inovare-al-republicii-moldova.html?page=1>
2. Друкер, Питер. *Бизнес и инновации*. – М.: Вильямс, 2007. 432 с. ISBN 0-88730-618-7.
3. Левитская, А.П. *Национальная инновационная система Республики Молдова: характеристика и направления развития*. [online]. [citat 25.08.2022]. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/natsionalnaya-innovatsionnaya-sistema-respubliki-moldova-harakteristika-i-napravleniya-razvitiya/viewer>
4. Перчинская, Н.П. *Инновационное предпринимательство в Молдове: проблемы и перспективы*. [online]. [citat 25.08.2022]. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnoe-predprinimatelstvo-v-moldove-problemy-i-perspektivy/viewer>
5. Шумпетер, Йозеф А. *Теория экономического развития*. Пер. с немецкого Автономова В. С., Любского М. С., Чепуренко А. Ю. М., Изд-во Прогресс, 1982.
6. Шумпетер, Йозеф А. *Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту та економічного циклу* / Пер. з англ. В. Старка. – К. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с. ISBN 978-966-518-580-2.
7. USARB ocupă locul 5 în topul universităților din Moldova, potrivit raportului Webometrics. [online]. [citat 25.08.2022]. Disponibil: <https://media.usarb.md/2022/08/05/usarb-ocupa-locul-5-in-topul-universitatilor-din-moldova-potrivit-raportului-webometrics/>